

2.9.2021

Trofeeton EU -työryhmän lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi luonnonsuojelulaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Lausumme ainoastaan luonnoksen seuraavista pykälistä:

2 Luku 10 §,

9 Luku 88 §, 89 § ja 90 §

2 Luku

10 § Luonnonsuojelun valtion viranomaiset

Valtion viranomaisia koskeva säännös on mielestämme tarkasti ehdotettu säädettäväksi ja työnjako eri viranomaisten kesken selkeästi jaettu. Ehdotamme kuitenkin, että Tullia koskevaa kohtaa tarkennettaisiin seuraavanlaisesti:

Tulli valvoo tämän lain *ja sen nojalla annettujen säännösten* sekä neuvoston CITES-asetuksen noudattamista maahantuonnissa, maastaviennissä, jälleenviennissä ja kauttakuljetuksessa.

9 Luku

88 § Eliölajien maahantuonti ja maasta vienti

89 § Poikkeukset eliölajien hallussapidon, vaihdannan, maahantuonnin ja Maastaviennin kiellosta

90 § Neuvoston CITES-asetuksen kansallinen täytäntöönpano

Lausuntomme kohdistuu trofeemetsästykseseen ja liiketoimintaan, joka siihen linkittyy pääasiassa Euroopan unionin (EU) ulkopuolisissa maissa. Trofeemetsästyksen osalta lausuntomme koskee myös toimintaa, jota suomalaiset harrastavat muissa EU:n jäsenvaltioissa.

Yleisesti toteamme, että eläinten metsästäminen metsästysmuiston vuoksi on eläinlajien häviämistä lisäävä ja luonnon tasapainoa järkyttävä toiminnan muoto. Trofeemetsästykseseen liiketoimintana linkittyy ammattimainen villieläinten jalostus ja kauppa, eläinten käyttö turismissa ja hoivamatkailussa sekä luukauppa.

Trofeemetsästyksen, kuten metsästäminen yleensä, on pääasiassa harrastustoimintaa. Trofeemetsästyksen eroaa tavallisesta metsästyksestä muun muassa siten, että sitä harrastetaan pääosin ulkomailla ja harrastajamäärät ovat pieniä. Trofeemetsästyksellä on kaksi eri muotoa, niin sanottu vapaa jahti (eng. *fair chase*) ja vankeudessa kasvatettujen eläinten metsästyksen (eng. *canned hunting, captive hunting* tai *hunting of captive bred animals*). Yleissopimus uhanalaisten luonnonvaraisten eläinten ja kasvien kansainvälisestä kaupasta (CITES-sopimus) ja EU-alueen perusasetus, neuvoston asetus (EY) N:o 338/97 koskien luonnonvaraisten eläinten ja kasvien suojelusta niiden kauppaa sääntelemällä (Neuvoston CITES-asetus), eivät suojaa vankeudessa syntyneitä ja kasvatettuja eläimiä.

Vapaata jahtia harrastetaan luonnossa. Saaliin saanti on epävarmaa, ja metsästäminen vie aikaa. Kasvatettujen eläinten metsästys tapahtuu yksityistilalla ja siten suljetulla alueella. Koska metsästysalue on rajattu, saalis on taattu ja aikaa metsästämiseen menee sen verran kuin asiakkaalla on siihen käytettävissä. Erityisesti Etelä-Afrikassa eläimet ovat jalostettuja, vankeudessa eläneitä eläimiä, jotka ammutaan yksityisillä tiloilla. Eläin ostetaan yleensä etukäteen internetin kautta. Ennen päätymistään metsästystilalle eläintä ollaan voitu käyttää niin hoivamatkailussa kuin turismissakin (esim. ”walk with lions” safareissa tai valokuvauksissa). Eläinten käyttö turismissa ja hoivamatkailussa ei koske kaikkia metsästettäviä lajeja. Esimerkiksi antiloopeja ei yleensä käytetä tässä tarkoituksessa. Tappamisen jälkeen eläimen luut kuuluvat pääsääntöisesti tilalliselle, koska niillä tehdään luukauppaa.

Trofeemetsästysharrastuksella ja siihen linkittyvällä muulla liiketoiminnalla ei ole mitään luonnonsuojelullista arvoa. Trofeemetsästäjät haluavat pääsääntöisesti metsästysmuistoksi vahvojen (terveiden) ja isojen eläinten osia, eivätkä siten noudata luonnon tavallista kulkua, jossa heikot ja sairaat poistuvat muita nopeammin populaatiosta. Jotta vankeudessa elävistä eläimistä ei tulisi liian sisäsiittoisia ja niiden ulkonäkö vastaisi metsästäjien toiveita, ei ole epätavallista että eläinyksilöitä vangitaan luonnosta. Lisäksi eri eläinlajien yksilöitä risteytetään, kuten esimerkiksi leijonia ja tiikereitä, ja elävillä luonnonvaraisilla tai jalostetuilla eläimillä käydään kauppaa. Jalostuksen kautta eläimissä pyritään muun muassa saamaan aikaan värejä, joita ei luonnonvaraisissa eläimissä esiinny. Kaikkia näistä toiminnoista johtuvia seuraamuksia ei vielä tiedetä, mutta luonnonsuojelua tai luonnon moninaisuutta tukevaa toimintaa se ei ole. On huomioitava, että jatkuva luonnonvaraisten eläinten väärinkäyttö on myös maailmanperinnön asia.

Turismin ja hoivamatkailun osalta matkajille annetaan väärä kuva luonnosta ja siinä elävistä eläimistä. Olemme suomalaisina mukana johtamassa muun muassa niitä nuoria harhaan, jotka luottavat saamaansa tietoon ja ostavat Suomessa hoivamatkan luulleen, että osallistuvat luonnon- ja eläinsuojelutyöhön ulkomailla. Ihmiseen tottuneella ja usein emostaan varhaan vieroitetuilla eläimillä ei ole mitään luonnonsuojelullista arvoa.

Luukaupan osalta voimme todeta, että eläinten hyvinvointinäkökulmasta käsin se on ehkä julmin kaikista liiketoiminnan muodoista, jota trofeemetsästyksen liittyy. Siinä käytetään erityisesti sairaita, epämuodostuneita ja loukkaantuneita eläimiä, joita ei voi käyttää muutoin ja joiden hyvinvoinnilla ei siten ole mitään merkitystä.

Metsästyksen muodosta riippumatta (aidatulla tilalla tai luonnossa) käytäntö on osoittanut, että trofeemetsästys ja sen ympärille rakentuva liiketoiminta ja eläinten julma käyttö, ei myöskään ole vähentänyt salametsästystä. Päinvastoin.

Eettisestä näkökulmasta käsin yllämainittua harrastustoimintaa, turismia ja liiketoimintaa ei voi sivistyneessä valtiossa hyväksyä, eikä hyväksyttää. Eri tahot ovat vuosia tuoneet julki trofeemetsästyksen ja siihen linkittyvien liiketoimintojen haittoja ja epäeettisyyttä sekä pyytäneet, että maat kieltäisivät metsästysmuistojen maahantuonnin, jotta eläinten ja luonnon väärinkäyttö saataisiin kuriin. Asiantuntijat ovat sitä mieltä, että jos metsästäjät eivät voi viedä metsästysmuistoaan trofeen muodossa maahansa, kysyntä vähenee tai lakkaa ja toiminta tyrehtyy.

Luonnoksessa maahantuonnin osalta on esitetty säädettäväksi, että valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää neuvoston CITES-asetusta tiukemmista uhanalaisten lajien yksilöitä, osia ja niiden johdannaisia koskevista tuontikielloista sekä neuvoston CITES-asetuksen tarkemmasta täytäntöönpanosta.

CITES-sopimusta, jonka perustana neuvoston CITES-asetus on, ei ole aikoinaan luotu nykyisen suojelutarpeen ja kaupan mittakaavaan sekä kaupan rajoituksiin merkittyjen valtavien lajien määrään (tällä hetkellä 38 500 lajia ja potentiaalisesti miljoona lajia kuolee sukupuuttoon lähitulevaisuudessa).¹ Neuvoston CITES-asetus antaa kuitenkin jäsenmaille mahdollisuuden säätää lisärajoituksia eläinten suojelemiseksi. Nämä voivat sisältää metsästyskiellon kyseisessä maassa, tiukemman sääntelyn tiettyjen lajien osalta tai esimerkiksi metsästysmuistojen tuonnin ja viennin kiellon.

Kun otetaan huomioon suojeltavien lajien määrä (sis. yksilöistä otetut osat) on selvää, ettei luonnonsuojeluviranomaiset voi millään edistää ja turvata luonnon moninaisuuden säilymistä ja täytäntöönpanna valvontaa, joka varmistaa maahantuonnin osalta eläinten asianmukaisen suojelun, eläinten osien (ts. metsästysmuistojen) jäljitettävyyden, avoimuuden ja kaupan. *CITES-sopimus ja neuvoston CITES-asetus ovat perustoiltaan jo lähtökohtaisesti suojelun ja valvonnan normatiivisina työkaluina heikkoja.*

Esimerkiksi Suomen trofeetuomarit ry arvostelevat trofeet kansainvälisen riistansuojeluneuvoston CIC:n sääntöjen mukaisesti. Arvosteltavia lajeja on yli 300. Näissä on myös uhanalaisiksi luokiteltuja lajeja. Trofeearvostelussa ei pyydetä nähtäväksi todistusta laillisesta saannosta, vaan tuomarit luottavat siihen, että saalis on metsästetty lainmukaisin keinoin. Siten aitauksesta metsästetyn eläimen trofee voidaan myös arvostella. Tulkinta aitauksesta on yhdistyksen mukaan väljä, sen on oltava riittävän suuri, mutta arvostelutilanteessa sitä ei arvioida, kuten ei kyseisen lajin uhanalaisuuttakaan.

EU:n jäsenvaltioista Ranska ei ole vuodesta 2015 alkaen myöntänyt lupaa tuoda maahan metsästysmuistoja, jotka ovat peräisin Afrikan leijonista tai norsuista, valkoisista sarvikuonoista, virtahevoista tai argaaleista. Alankomaissa puolestaan maahantuontilupaa ei ole myönnetty vuodesta 2016 valkoisista sarvikuonoista, norsuista, gepardeista, leijonista, virtahevoista ja jääkarhuista peräisin olleista metsästysmuistoista. *Metsästysmuistojen maahantuonti tulisi kieltää kuitenkin eläinlajeista riippumatta, koska niihin liittyvä metsästys ja muu liiketoiminta (eläinten väärinkäyttö) on vahvasti epäeettistä sekä tarpeetonta niin ihmisen selviytymisen kuin myös luonnonsuojelun kannalta.* Eläimen tappamiseen harrastuksena – hovin vuoksi – ja metsästysmuistojen keräilemiseen, on otettava kantaa lainsäädännöllä. Ulkomailla tapahtuvaa eläimen tappamista viihde- tai harrastustarkoituksessa ei voida Suomen lainsäädännössä kieltää, mutta eläimistä saatavien metsästysmuistojen maahantuonti sen sijaan voidaan.

Suomen perustuslain (PL 731/1999) 80 §:ssä säädetään asetuksen annosta ja lainsäädäntövallan siirtämisestä. Yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan, on säädettävä tavallisen lain tasolla. Siten yksilön oikeuksia voidaan rajoittaa ja velvollisuuksista säätää esimerkiksi luonnonsuojelullisista, yleishyödyllisistä tai eettisistä syistä. Luonnon monimuotoisuuden

¹ *Trophy Hunting by the Numbers: The European Union's role in global trophy hunting.* Import and Export of CITES listed species between 2014 and 2018. Humane Society International: <https://www.hsi.org/wp-content/uploads/2021/06/Trophy-hunting-numbers-eu-report.pdf>

turvaaminen muodostaa lähtökohtaisesti hyväksytyyn perusoikeuksien rajoitusperusteen. Käsitksemme on, että metsästysmuistojen maahantuontikiellosta tai uhanalaisten lajien yksilöiden osien tuontikiellosta pitäisi säätää tavallisen lain tasolla (eli luonnonsuojelulaissa), eikä mahdollisesti valtioneuvoston asetuksella kuten luonnoksessa nyt on esitetty.

Säädetty metsästysmuistojen maahantuontikielto olisi myös esitetyn luonnonsuojelulain varovaisuusperiaatteen mukainen.

Yllämainituista syistä ja eritoten eettisistä syistä ehdotamme metsästysmuistojen maahantuonnista otettavaksi nimenomainen kieltosäännös lakiin tai vaihtoehtoisesti, että ehdotettuun 88 §:ään lisätään lause metsästysmuistojen maahantuonnin kiellosta (valvovaa viranomaista ei luonnollisesti siinä tapauksessa tarvitse erikseen mainita):

Ehdotus 1: Eläinyksilöstä otettujen metsästysmuistojen maahantuonti on kielletty. Kielto koskee niin kaupallista kuin ei-kaupallista toimintaa. Tullilaitos valvoo, että kieltoa noudatetaan.

Ehdotus 2: Uhanalaisten lajien yksilöistä otettujen metsästysmuistojen maahantuonti on kielletty. Kielto koskee niin kaupallista kuin ei-kaupallista toimintaa. Tullilaitos valvoo, että kieltoa noudatetaan.

Ehdotetun luonnonsuojelulain 88 §:ää tulisi tarkentaa siten, että siitä selkeästi kävisi ilmi että se koskee myös ei-kaupallista toimintaa.

Ehdotetun luonnonsuojelulain 89 §:ssä tulisi säätää, että ELY keskuksen oikeus myöntää poikkeuksia 87 ja 88 §§:ssä säädetyistä kielloista ei koske metsästysmuistojen maahantuontia.

Lopuksi, enemmistö EU-kansalaisista on sitä mieltä, että tämä julma toiminta tulisi lopettaa.² Suomeen tuodaan metsästysmuistoja muutamien lajia harrastavien voimin (tuontitiedot 2014–2018 alla). EU on toiseksi suurin metsästysmuistojen maahantuojia Yhdysvaltojen jälkeen.³ Suomella on sivistysvaltiona ja EU:n jäsenvaltiona vastuu näyttää normatiivisin keinoin oikeaa suuntaa niin omille kansalaisilleen kuin myös muille jäsenvaltioille eettisestä toiminnasta luonnonsuojelussa, ja siten omalta osaltaan kantaa globaalinen vastuu luonnon monimuotoisuuden säilymisestä ja luontoon kuuluvien yksilöiden suojelemisesta. *Tieteellisen tiedon ja älyllisen ajattelun perusteella metsästysmuistojen maahantuontikieltoa ei voi sivistyneessä maassa vastustaa, saati olla säätämättä.*

Eläinlaji	2014	2015	2016	2017	2018	Keskimäärin vuodessa	Yhteensä	Prosentti
Afrikkalainen leopardi	4	2	2	0	1	2	9	1%

² HIS/Europe. (2021). *Public Attitudes Towards Trophy Hunting*: <https://www.hsi.org/wp-content/uploads/2021/05/eu-trophy-hunting-poll.pdf>

³ *Trophy Hunting by the Numbers: The European Union's role in global trophy hunting*. Import and Export of CITES listed species between 2014 and 2018. Humane Society International: <https://www.hsi.org/wp-content/uploads/2021/06/Trophy-hunting-numbers-eu-report.pdf>

Afrikkalainen leijona (villi)	0	0	1	1	0	1	2	1%
Afrikkalainen leijona (tarhattu)	2	2	6	6	6	5	22	3%
Afrikkalainen elefanti	1	0	0	2	1	1	4	<1%
Ruskea karhu	14	11	14	6	25	14	70	7%
Yhteensä:	21	15	23	15	33	23	107	